

Vergaderjaar 2014–2015

19 637

Vreemdelingenbeleid

Nr. 1916

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 november 2014

Op 5 november verscheen het rapport «Het is hier in één woord gewoon....stom» van de Werkgroep Kind in AZC. De Werkgroep Kind in AZC is een coalitie van UNICEF Nederland, Defence for Children, VluchtelingenWerk Nederland, Stichting Kinderpostzegels en Kerk in actie¹.

In het rapport komen kinderen aan het woord aan wie onderdak verleend is in gezinslocaties. Doel van het onderzoek was volgens de Werkgroep om na te gaan welke impact het vrijheidsbeperkende en sobere regime in de gezinslocaties heeft op kinderen en adolescenten die er verblijven. De Werkgroep meldt op alle gezinslocaties gesproken te hebben met kinderen over hun ervaringen. Die ervaringen staan centraal in het rapport en daarmee is dit een «belevingsrapport». De Werkgroep baseert zijn rapport echter niet alleen op de beleving van de kinderen.

De Werkgroep concludeert op basis van het eigen onderzoek dat het vrijheidsbeperkende en sobere regime van de gezinslocaties zowel vanuit oogpunt van humaniteit als effectiviteit niet wenselijk is en niet strookt met de minimumeisen van het VN-Kinderrechtenverdrag. Het sobere regime zou veel stress veroorzaken en heeft schadelijke effecten op het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen die er verblijven. De constante dreiging met uitzetting maakt veel kinderen angstig. De vrijheidsbeperkende maatregel en de meldplicht zouden het isolement van de kinderen verergeren. De kinderen ervaren school als het enige perspectief dat ze hebben, maar door de angst voor uitzetting en de onzekerheid voor de toekomst is het voor hen moeilijk om zich te concentreren op schoolwerk.

Het rapport van de Werkgroep op basis van belevingen van kinderen vind ik eenzijdig, slecht onderbouwd, deels achterhaald en mede daardoor teleurstellend. Door een louter negatief beeld neer te zetten van gezinslocaties als zijnde schadelijk voor de bewoners en niet effectief ten aanzien

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

van terugkeer doet de Werkgroep de inspanningen en resultaten van alle bij de gezinslocaties betrokkenen partijen tekort. Ook doet de Werkgroep door de gekozen benadering tekort aan de realiteit die geldt voor de in gezinslocaties ondergebrachte vreemdelingen. Immers, de gezinnen die hier onderdak krijgen, verblijven niet (langer) rechtmatig in Nederland en hebben geen recht meer op opvang in een AZC. Dat betekent dat terugkeer naar het land van herkomst of een derde land realiteit is voor deze gezinnen. Het is goed voorstelbaar dat terugkeer naar het land van herkomst niet aansluit bij de hoop en verwachting die ouders en kinderen hadden, en dat dat leidt tot gevoelens van teleurstelling. Maar dat kan op zichzelf geen reden zijn om tot de consequenties te komen die de Werkgroep verbindt aan zijn conclusies: opheffing van de gezinslocaties en plaatsing in reguliere AZC's. De aan de afwijzing van het asielverzoek inherente verplichting voor de vreemdeling, namelijk om Nederland te verlaten, zal op een andere (opvang)locatie niet anders ingevuld kunnen worden. De spanning die daarmee gepaard kan gaan zal daar ook niet anders zijn. De roep van de Werkgroep om permanente, kleinschalige opvanglocaties voor de opvang van gezinnen acht ik om meerdere redenen, waaronder het behoud van de focus op terugkeer, de huidige hoogte van de instroom en de maatregelen die getroffen moeten worden om iedere asielzoeker van een plek te voorzien, niet realistisch.

De ontwikkelingen rondom gezinslocaties hebben de afgelopen jaren niet stilgestaan. In mijn eerdere brieven aan uw Kamer² heb ik u geïnformeerd over deze ontwikkelingen. Zo is sinds maart van dit jaar de pilot «Activeren bewoners gezinslocaties» begonnen op drie gezinslocaties, waarbij aan bewoners een zinvolle(re) dagbesteding wordt geboden door het aanbieden van (sport)activiteiten en cursussen. Op deze manier wil ik bekijken of het bieden van deze activiteiten het welbevinden van de mensen bevordert, terwijl er tegelijkertijd gekeken wordt of de terugkeerbereidheid daardoor wordt gestimuleerd. De pilot bevindt zich nog in een te vroeg stadium om daar nu uitspraken over te doen. Daarnaast heb ik, in reactie op het ACVZ-rapport «Verloren tijd», ruimte gegeven aan het COA om op alle locaties, waaronder de gezinslocaties, meer te doen aan het activeren van de mensen die daar verblijven.

Het soberheidsgehalte van gezinslocaties zit voornamelijk in het feit dat de meeste activiteiten op het centrum in het teken staan van (vrijwillige) terugkeer en dat de werkzaamheden van de regiovervoerders op de locaties daarop gericht zijn. Kamers, faciliteiten en voorzieningen zijn vergelijkbaar met die in asielzoekerscentra. Het klopt dat ten aanzien van de meeste bewoners van gezinslocaties de vrijheidsbeperkende maatregel van artikel 56 Vw geldt. De maatregel wordt opgelegd om er aan bij te dragen dat de vreemdeling in het zicht van de overheid blijft en beschikbaar is voor de uitvoering van het vertrektraject. De vrijheidsbeperkende maatregel betekent dat deze bewoners niet over de gemeentegrenzen mogen reizen, tenzij na verkregen ontheffing, hetgeen bijvoorbeeld gegeven wordt aan kinderen die op school zitten in een andere gemeente. Het betekent dus niet dat bewoners het terrein van de gezinslocaties niet af mogen. Voor de conclusie van de Werkgroep dat het sobere regime op gezinslocaties niet strookt met de minimumeisen van het VN-Kinderrechtenverdrag mis ik een gedegen juridische onderbouwing. Over het voldoen van Nederland aan (inter)nationale verplichtingen op het gebied van mensenrechten waar het het verlenen van onderdak aan niet meer rechtmatig verblijvende vreemdelingen betreft, heb ik uw

² Zie brieven van 13 september 2013, Kamerstuk 19 637, nr. 1721, en van 14 februari 2014, Kamerstuk 19 637, nr. 1787.

Kamer al eerder geïnformeerd³ in mijn reactie op het ACVZ rapport «Recht op menswaardig bestaan». Deze conclusie deel ik dan ook niet.

Hetzelfde geldt voor de opmerkingen van de Werkgroep over de geboden medische zorg. Met klem bestrijd ik de – niet geobjectiveerde – suggestie van de Werkgroep dat psychische en fysieke klachten niet serieus genomen worden of niet worden behandeld. Ik meen dat deze uitspraken geen recht doen aan de dagelijkse inspanningen die de Gezondheidscentrum asielzoekers (GCA) en de huisartsen plegen om de bewoners van medische zorg te voorzien.

Ook wil ik er op wijzen dat de leerplichtige kinderen «normaal» Nederlands onderwijs volgen op de locatie of op reguliere (basis- of VO) scholen. Juist ten aanzien van de kinderen van uitgeprocedeerde ouders en gelet op de lastige situatie waarin de kinderen verkeren, wordt sterk ingezet op kwalitatief goed onderwijs. Waar nodig krijgen de onderwijsvoorzieningen hiertoe extra middelen ter beschikking.

Ik herken de geschetste conclusies niet, hetgeen betekent dat ik dan ook geen aanleiding zie om de aanbevelingen over te nemen.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
F. Teeven

³ Zie brief van 21 maart 2013, Kamerstuk 19 637, nr. 1630.